

Avdelning
Utvärderingsavdelningen
Handläggare
Carl Sundström
08-563 088 26
carl.sundstrom@uka.se

Utbildningsdepartementet
Regeringskansliet

Yttrande över Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen för Johannelunds teologiska högskolas ansökan om tillstånd att utfärda masterexamen inom området teologi

(Remiss 2016-11-23, dnr U2016/04289/UH)

Universitetskanslersämbetets ställningstagande

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) föreslår att Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen för Johannelunds teologiska högskola får tillstånd att utfärda masterexamen inom området teologi.

Ansökan och ärendets hantering

Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen för Johannelunds teologiska högskola (JTH) har ansökt hos regeringen om tillstånd att utfärda masterexamen inom området teologi. UKÄ har anmodats att avge ett yttrande över ansökan.

För granskning av ansökan har UKÄ utsett följande sakkunniga: docent Sune Fahlgren, Teologiska högskolan Stockholm, och professor Fredrik Lindström, Lunds universitet. De sakkunnigas bedömning baseras på JTH:s ansökan om examenstillstånd och kompletterande uppgifter som inkom dels den 8 mars, dels 24 april samt intervjuer som genomfördes den 24 mars 2017 i UKÄ:s lokaler i Stockholm. De sakkunnigas yttrande bifogas.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Bedömningen av ansökan har gjorts utifrån de krav som ställs i högskolelagen (1992:1434) och högskoleförordningen (1993:100) samt utifrån UKÄ:s aspekter och kriterier som finns sammanställda i *Vägledning för ansökan om masterexamenstillstånd*, Högskoleverket reg.nr 643-2687-08.

De sakkunnigas bedömning är att JTH har de förutsättningar som krävs för att ge masterexamen inom området teologi. Deras slutsats är att utbildningen uppfyller kraven i högskolelagen och ger förutsättningar för studenterna att uppnå examensmålen som anges i högskoleförordningen.

UKÄ instämmer i de sakkunnigas bedömning.

Beslut i detta ärende har fattats av ställföreträdande myndighetschefen Karin Järplid Linde efter föredragning av enhetschefen Viveka Persson i närvaro av chefsassistenten Agnes Ers samt kommunikatören och pressekreteraren Kristin Wengerholt.

Karin Järplid Linde

Viveka Persson

Kopia till:

Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen för Johannelunds teologiska högskola (JTH)

De sakkunniga

Granskning av Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen för Johannelunds teologiska högskolas ansökan om tillstånd att utfärda masterexamen inom området teologi

Uppdraget

Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen för Johannelunds teologiska högskola (Johannelunds teologiska högskola) har den 7 oktober 2016 ansökt hos regeringen om tillstånd att utfärda masterexamen inom området teologi. Universitetskanslersämbetet (UKÄ) har anmodats att avge ett yttrande över ansökan. Vi, docent Sune Fahlgren, Teologiska högskolan Stockholm, och professor Fredrik Lindström, Lunds universitet, har fått i uppdrag av UKÄ att granska ansökan.

Bedömning

Vår bedömning har gjorts utifrån de krav som ställs i högskolelagen och högskoleförordningen och utifrån de aspekter som finns sammanställda i *Vägledning för ansökan om masterexamenstillstånd*, Högskoleverket reg.nr 643-2687-08. Underlag för bedömningen har varit Johannelunds teologiska högskolas ansökan om examenstillstånd och kompletterande uppgifter som inkom dels den 8 mars, dels 24 april samt intervjuer som genomfördes den 24 mars 2017 i UKÄ:s lokaler i Stockholm. Vid detta tillfälle genomfördes gruppvisa samtal med högskolans ledning, utbildningsledning, studenter och lärare. Vår bedömning redovisas i bilaga 1. Bedömningen sammanfattas i ett samlat omdöme med motivering.

De sakkunnigas rekommendation

Vi föreslår att Universitetskanslersämbetet till regeringen föreslår att ge Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen för Johannelunds teologiska högskola tillstånd att utfärda masterexamen inom området teologi.

De sakkunniga

Sune Fahlgren

Fredrik Lindström

Bilaga 1

De sakkunnigas motiveringar

Lärosäte	Examenstillstånd	ID-nr
Johannelunds teologiska högskola	Teologi - master	A-2016-11-4161
<p>Område för examenstillstånd</p> <p>Omdöme: Tillfredsställande</p> <p>Motivering:</p> <p>Johannelunds teologiska högskola (JTH) ansöker om tillstånd att utfärda examen på avancerad nivå inom området teologi, initialt med inriktningarna masterexamen i teologi med inriktning mot historisk-praktisk teologi och masterexamen i teologi med inriktning mot exegetisk teologi. Planen är att utöka med inriktningen masterexamen i teologi med inriktning mot systematisk teologi som en tredje examensbenämning när tillräcklig lärarkompetens föreligger på avancerad nivå också inom denna inriktning.</p> <p>JTH använder områdesbeteckningen "teologi", men det klargörs i ansökan att teologi och religionsvetenskap ses som synonyma begrepp. Numera är det vid svenska lärosäten också vanligt att båda beteckningarna används, ibland tillsammans (teologi och religionsvetenskap), ibland var för sig. Till exempel används vid Göteborgs universitet och Umeå universitet religionsvetenskap på forskarutbildningsnivå men religionsvetenskap och teologi på grund- och avancerad nivå, men det faktiska innehållet är detsamma på samtliga nivåer.</p> <p>Det framgår av ansökan och intervjuerna att teologi vid JTH inte ska förstås som konfessionell teologi, utan motsvaras av det som i dag inkluderas i teologiska fakulteter vid statliga universitet. JTH definierar därmed i sin ansökan området teologi på motsvarande sätt som andra masterutbildningar i teologi i Sverige och internationellt. Inom området studeras fenomenet religion utifrån olika metodiska och ämnesmässiga perspektiv, såsom historiska, beteendevetenskapliga och filosofiska sådana. Därmed inkluderar området en rad olika traditionella ämnen såsom exegetisk teologi, kyrkohistoria, kyrkovetenskap, praktisk teologi, systematisk teologi, religionsfilosofi, etik, religionshistoria, religionspsykologi, religionssociologi och religionspedagogik.</p> <p>Valet av området teologi och de två inriktningarna som anges i ansökan innebär att JTH kombinerar de historiska och bibelteologiska perspektiven inom teologi. Det ger JTH en profil i relation till motsvarande masterutbildningar som ges exempelvis vid Södertörns högskola, Stockholms universitet, Teologiska högskolan Stockholm och Uppsala universitet.</p> <p>Sammanfattningsvis har vi inga invändningar mot den specifika områdesbeteckningen teologi i JTH:s ansökan.</p> <p>Vad gäller områdets indelning i två alternativa examensbenämningar med inriktningarna "historisk-praktisk teologi" och "exegetisk teologi" följer JTH en etablerad praxis. Dessa två inriktningar relaterar till utbildningsprogrammet på grundnivå vid JTH. Vår bedömning är att de båda inriktningarna i masterprogrammet har en potential att kunna stödja varandra såväl innehållsligt som metodologiskt.</p>		

För att antas till masterprogrammet krävs en avklarad kandidatexamen i teologi eller religionsvetenskap om 180 högskolepoäng. Minst 15 av dessa 180 högskolepoäng ska utgöras av ett examensarbete inom den inriktning som studenten avser att läsa på masterprogrammet, dvs. historisk-praktisk teologi eller exegetisk teologi.

En oklarhet finns emellertid om innebörden av den praktiska teologidelen inom inriktningen historisk-praktisk teologi på avancerad nivå vid JTH. I ansökan och bilagor ligger fokus på den kyrkohistoriska komponenten. Det är en begränsning i relation till inriktningens motsvarighet på grundnivå vid JTH, där den (enligt JTH:s webbplats) utöver kyrkohistoria, inklusive missionshistoria, inbegriper religionspsykologi (inklusive själavård), praktisk teologi (homiletik, kommunikationspraktik, diakoni, liturgik) och religionspedagogik (inklusive ledarskap). Problemet är inte benämningen utan skillnaden visavi utbildningsprogrammet på grundnivå. Denna skillnad innebär att det är endast studenter som skrivit kandidatuppsats inom praktisk teologi med inriktning kyrko- och missionshistoria som har behörighet till avancerad nivå.

De begärda kompletteringarna bekräftar att den avancerade nivån med inriktning historisk-praktisk teologi omfattar kyrkohistoria och därmed inte de andra delämnena, som finns på grundnivån. Vid intervjun förtydligades att även missionshistoria kan ingå i kyrkohistoria. En förbättring skulle vara att i styrdokument tydligare ange behörighetskravet, exempelvis att det för den historisk-praktiska inriktningen utgörs av kandidatuppsats inom kyrko- och missionshistoria och minst 7,5 högskolepoäng inom praktisk teologi.

Sammanfattande bedömning: Aspekten område för examenstillstånd är tillfredsställande.

Nära anknytning till utbildning på forskarnivå

Omdöme: Tillfredsställande

Motivering:

Forskningsmiljön vid JTH framstår i ansökan som god, vilket också bekräftades av intervjuerna och den kompletterande handlingen *Forskningsprogram vid Johannelunds Teologiska Högskola (2016–2017)*. JTH har flera olika nationella och internationella samarbetspartners och ingår i olika forskningsnätverk. Skolans lärare är aktiva i dessa samarbeten och forskningssammanhang. På JTH har samtliga lektorer tjugo procents forskning i tjänsten. Det finns redan ett forskningsseminarium etablerat, i vilket även masterstudenter kommer att ingå. Vid intervjuerna betonades betydelsen av att studenterna har möjlighet att kontinuerligt ventilera sina uppsatsarbeten vid detta högre seminarium.

JTH är en liten enskild högskola, men det finns likväl en relativt aktiv forskningsmiljö med återkommande forskarseminarier och föreläsningar med externa gäster. Totalt listas i ansökan nio disputerade lärare. Detta innebär att JTH står sig väl i jämförelse med motsvarande forskningsmiljöer på avancerad nivå vid andra svenska lärosäten. Dessutom skapar högskolans hemort i universitetsstaden Uppsala en närmiljö med förutsättningar för samverkan och utbyte av resurser som är viktiga för den avancerade nivåns forskningsanknytning.

Utbildning på forskarnivå i teologi finns inte på JTH, men några av JTH:s lärare fungerar som handledare åt doktorander vid andra lärosäten och för närvarande har en av dessa doktorander sin arbetsplats på JTH. Genom de ytterligare förstärkningar av formell kompetens i lärarlaget som anges nedan i detta yttrande kommer högskolan att kunna garantera en nödvändig förstärkning av den ämnesspecifika forskningsmiljön. Vår bedömning är att detta säkerställer utbildningens

Datum
2017-06-13Reg.nr
42-00404-16

forskningsanknytning genom kvalificerad ämnesspecifik undervisning och handledning av masteruppsatser.

Sammanfattande bedömning: Aspekten nära anknytning till utbildning på forskarnivå är tillfredsställande.

Lärarkapacitet och lärarkompetens**Omdöme:** Tillfredsställande**Motivering:**

I ansökan listas nio disputerade tillsvidareanställda lärare inom området för masterexamen. Av dessa är en professor och två docenter. Lärarna har relevant kompetens för de två inriktningar som är planerade inom mastern. Inom inriktningen historisk-praktisk teologi finns fem av de disputerade lärarna. Inriktningen exegetisk teologi har fyra disputerade lärare. Enligt vårt förmenande finns därmed en god grundstomme för att ge utbildning på avancerad nivå.

En masterexamen bör dock i enlighet med angivelser i proposition 2004/05:162 Ny värld – ny högskola "anknyta mera till utbildning på forskarnivå än vad som i dag är fallet med den grundläggande högskoleutbildningen och magisterexamen". En konkret uttolkning av denna angivelse är att JTH behöver minst två docentkompetenta tillsvidareanställda lärare inom respektive inriktning för att säkra forskningsanknytningen. Då kan till exempel handledare vid behov ersättas på ett säkrare sätt, och en student som vill byta handledare kan få sin önskan tillgodosedd.

För en bred och dynamisk forskarmiljö och för etableringen av masterprogrammet kan de "affilierade" disputerade lärare som presenteras i ansökan ha betydelse genom att tillföra en större kritisk massa till högskolan som forskarmiljö. Flera av dem är välrenommerade forskare som kan vara biträdande handledare för en masteruppsats. Men denna grupp ger inte nödvändig stabilitet och kontinuitet åt programmets forskningsanknytning. Pensionsavgångar är också förestående. I likhet med de "affilierade" kommer dessa lärare att anlitas "vid behov".

Efter begäran om kompletterande uppgifter om lärarkompetensen framkom att tre ansökningar om docentur är på väg att lämnas in, varav två har lämnats in i april 2017 (till Lunds respektive Uppsala universitet). Efter att ha tagit del av dessa ansökningar är vår bedömning att JTH kommer att ha ett tillfredsställande antal tillsvidareanställda docenter inom området teologi och de två planerade inriktningarna på avancerad nivå.

Vi vill dock understryka behovet av att det finns en plan för lärarekrytering för de kommande fem åren för att bibehålla masterprogrammets akademiska kontinuitet och stabilitet. I den planen bör det ingå, vilket diskuterades vid intervjun, en strategi för att förbättra könsfördelningen i kollegiet, då endast en kvinna ingår i dagsläget.

Avslutningsvis vill vi lyfta fram att JTH har pedagogisk vidareutbildning för att ytterligare öka lärarnas kompetens på avancerad nivå, till exempel distanskurspedagogik, uppsatshandledning och examination av läskurser. Även den "tredje uppgiften i akademien" är väl utvecklad i kollegiet. Lärarna är frekvent anlidade för olika uppdrag i kyrka och samhälle och deras CV:n innehåller artiklar och böcker skrivna för olika målgrupper. Samtliga lektorer vid JTH har 20 procent forskning inom sina tjänster, vilket motsvarar den tid som medges på många andra lärosäten.

Sammanfattande bedömning: Aspekten lärarkapaciteten är tillräcklig och likaså lärarkompetensen i och med uppgraderingen av två av lektorena till docenter inom respektive inriktning.

Utbildningens utformning

Omdöme: Tillfredsställande

Motivering:

Utbildningen omfattar 120 högskolepoäng (två års heltidsstudier) och består av en kombination av en introduktionskurs i teori- och metod om 15 högskolepoäng, 8 valbara fördjupningskurser på avancerad nivå om vardera 15 högskolepoäng, samt en uppsatskurs om 30 högskolepoäng.

Den i ansökan och vid intervjuer beskrivna uppläggningsen av utbildningen (kurser, seminarier, handledning, etc.) liknar andra masterprogram i teologi i Sverige, och vi bedömer att utbildningens utformning är ändamålsenlig. Utbildningens behörighetskrav, innehåll och utformning framgår av ansökan med bilagor. Detsamma gäller kursernas nivåklassificering och utbildningens progression. Av utbildningsplan och kursplaner framgår att utbildningen kommer att ge studenterna goda förutsättningar att nå målen för utbildningen. Kurslitteraturen, som vi bedömer är relevant, samt övrig nödvändig information, som förkunskapskrav, kursinnehåll och undervisningsformer, framgår klart. Programmet med dess båda inriktningar uppfyller som helhet på ett tillfredsställande sätt krav på både breddning och fördjupning inom utbildning på avancerad nivå. Kraven för att nå examensmålen är också klart dokumenterade.

Med detta konstaterande om att aktuell aspekt är tillfredsställande redovisad för i ansökan med bilagor och intervju har vi har vi två medskick till lärosätet att ta i beaktande.

Det ena medskicket gäller examensmålen inom kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt, mål som kan ses som mer attitydrelaterade än inriktade på direkt kunskap och förmåga. Ansökan från JTH anger denna typ av examensmål och hur de är integrerade i enskilda kurser i de övergripande beskrivningarna av programmet men målen framgår inte lika tydligt i de enskilda kursplanerna. Detta dryftades vid intervjun och vi vill här återigen betona betydelsen av att dessa examensmål tydligare skrivs fram i samtliga kursplaner där de är relevanta.

Det andra medskicket gäller att tydligare betona internationaliseringen. JTH har historiskt en stark internationell profil och har byggt upp en bred kompetens inom missionshistoria och internationella relationer. Denna profil utgör en potential också för masterprogrammets utformning, men den framgår inte tydligt i ansökan. Det finns goda möjligheter till utbyte mellan JTH och dess internationella samarbetspartners. Inom programmet kan studenter till exempel göra fältstudier i Östafrika genom samarbetspartners som JTH har där. Därmed får de som tar masterexamen bättre möjligheter till tjänst i utlandet och till fortsatta studier vid de skolor som JTH har samarbetsavtal med.

Sammanfattande bedömning: Aspekten utbildningens utformning är tillfredsställande.

Kvalitetssäkring

Omdöme: Tillfredsställande

Motivering:

Det är i allt väsentligt samma strukturer som redan finns för JTH:s kvalitetssäkring, utveckling och uppföljning av utbildningen på grundnivå som vid ett examenstillstånd kommer att gälla för den avancerade nivån. Dessa strukturer finns väl beskrivna i ansökan. Vid intervjun förhörde vi oss om

Datum
2017-06-13Reg.nr
42-00404-16

kvalitetssäkringens former och strukturer, om arbete med likabehandlingsplan, om fastställande av kursplaner och om studentinflytande. Inget framkom som ger anledning till anmärkning. Ansvarsfördelningen är fastställd och ändamålsenlig. Av kursplanerna framgår att en kursvärdering ingår i varje kurs. Vid intervjuer med företrädare för utbildningens olika nivåer framkom att återkopplingen till värderingarna fungerar väl vid de befintliga utbildningarna vid JTH.

Masterprogrammet vid JTH kommer enligt ansökan, och också enligt vår bedömning, att bedrivas i enlighet med Högskoleförordningens angivelser, och den allmänna studieplanen följer de nationella målen. Vid intervjun med de ansvariga diskuterade vi möjligheten att komplettera de nationella målen med utformning av lokala mål för att formulera den lokala profilen och bearbeta betydelse och innebörd av de nationella examensmålen.

Sammanfattande bedömning: Aspekten kvalitetssäkring är tillfredsställande.

Infrastruktur

Omdöme: Tillfredsställande

Motivering:

Av beskrivningarna i ansökan och svaren vid intervjuerna framstår infrastrukturen vid JTH som tillräcklig för den planerade verksamheten. JTH har en fungerande infrastruktur med föreläsningssalar, seminarierum och allmänna utrymmen för studenter. Det finns en studieadministrativ enhet, inklusive studievägledning. Studenterna har arbetsplatser på högskolan. JTH har ett forskningsbibliotek, med fjärrlåneservice. Biblioteket inrymmer för närvarande cirka 28 000 volymer samt 120 tidskrifter. Studenterna har dessutom via biblioteksresurserna tillgång till databasen Proquest Religion som omfattar cirka 260 tidskrifter. Vid intervjun framkom att JTH ska investera i utökade elektroniska resurser. Dessutom finns universitetsbiblioteken i Uppsala.

Sammanfattande bedömning: Aspekten infrastruktur är tillfredsställande.

Samlat omdöme: Tillfredsställande

Motivering:

JTH:s ansökan om tillstånd att utfärda masterexamen i teologi är genomarbetad. Tillsammans med intervjuerna och några skriftliga kompletteringar, har vi fått en bra bild av de förutsättningar som vi haft i uppdrag att granska.

JTH har systematiskt byggt upp en akademisk studiemiljö med forskningsanknytning och fungerande infrastrukturer. Lärarna bedriver egen forskning inom sina respektive ämnen, och flera av dem är erfarna pedagoger. Miljöns storlek motsvarar i stort befintliga sådana vid etablerade lärosäten i Sverige. Samtidigt ger det lilla formatet vid JTH en närhet mellan studenter och lärare som är uppskattad av båda grupperna.

Utbildningen har en planerad inriktning, uppläggning och struktur som överlag motsvarar den vid andra lärosäten. Utöver några mindre påpekanden och medskick som vi gjorde vid intervjun och som vi också lyft fram ovan i yttrandet har vi inga anmärkningar om dessa delar av ansökan.

Högskolans kvalitetsarbete framstår som tillfredsställande. JTH:s nuvarande form för kursutveckling inom grundnivån är i princip färdig att överföras till avancerad nivå. En styrka som tydligare framkom

vid intervjuerna är JTH:s goda relationer till andra högre utbildningar och till forskningsinstitutioner inom området, nationellt och internationellt.

Forskarutbildning inom området för ansökan finns inte vid JTH men forskar- och utbildningsmiljön inom teologi vid JTH står sig överlag väl i jämförelse med motsvarande miljöer för avancerad nivå vid andra svenska lärosäten. När ansökan inkom till UKÄ saknades tillräckligt många docentkompetenta tillsvidareanställda lärare inom de planerade inriktningarna. Under den pågående prövningen kunde JTH emellertid påvisa en tillräcklig förstärkning genom två docenturansökningar som skickades in under april 2017. Därmed finns tillräcklig lärarkompetens inom området även om vi rekommenderar en plan för hantering av förestående pensionsavgångar där rekrytering av kvinnor bör vara prioriterat.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att förutsättningarna för att ge en masterexamen i teologi finns uppfyllda för alla aspekter och på alla relevanta punkter.

Slutligen: en masterexamen i teologi vid JTH möter både ett professionsbehov inom den missionsorganisation som skolan är relaterad till och ett utbildningsbehov i relation till skolans internationella samarbetspartners. Dessutom har skolan en bred kompetens inom missionshistoria och bibelteologi som inte andra teologiska högskolor har. Denna kompetens skulle genom masterprogrammet fördjupas och föras vidare genom utbildning på avancerad nivå.

Vi förslår därför att Johannelunds teologiska högskola beviljas tillstånd att utfärda masterexamen inom området teologi med de två inriktningarna historisk-praktisk teologi och exegetisk teologi.